

Stosowanie stwarzających zagrożenie substancji chemicznych i ich mieszanin – aktualne wymagania prawne

Marcin Kraska

Wojewódzka Stacja
Sanitarno-Epidemiologiczna
w Gdańsku

Podstawowe przepisy prawne przy stosowaniu substancji i mieszanin chemicznych

- Rozporządzenie (WE) Nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 18 grudnia 2006 r. w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (Dz. U. L 396 z 30.12.2006, ze zm.) – **rozporządzenie REACH**
- Rozporządzenie Komisji (UE) 2015/830 z dnia 28 maja 2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywy 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 (Dz. Urz. UE L 353 z 31.12.2008 ze zm.) – **rozporządzenie CLP**
- USTAWA z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz.U. 2018 poz. 143)
- Ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy (Dz. U. z 2018 r., poz. 108 ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650, ze zm.)
- Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych (Dz. U. z 2016 r., poz. 1488)

Stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin

KODEKS PRACY Art. 221.

§ 1. Niedopuszczalne jest stosowanie substancji chemicznych i ich mieszanin nieoznakowanych w sposób widoczny, umożliwiający ich identyfikację.

§ 2. Niedopuszczalne jest stosowanie substancji niebezpiecznej, mieszaniny niebezpiecznej, substancji stwarzającej zagrożenie lub mieszaniny stwarzającej zagrożenie bez posiadania aktualnego spisu tych substancji i mieszanin oraz kart charakterystyki, a także opakowań zabezpieczających przed ich szkodliwym działaniem, pożarem lub wybuchem.

§ 3. Stosowanie substancji niebezpiecznej, mieszaniny niebezpiecznej, substancji stwarzającej zagrożenie lub mieszaniny stwarzającej zagrożenie jest dopuszczalne pod warunkiem zastosowania środków zapewniających pracownikom ochronę ich zdrowia i życia.

SPIIS SUBSTANCJI I MIESZANIN

Ustawa z dnia 25 lutego 2011 roku o substancjach chemicznych i ich mieszaninach (Dz.U. 2018 poz. 143)

Art. 25. Producent, importer oraz dalszy użytkownik są obowiązani ustanowić, prowadzić i aktualizować na bieżąco spis produkowanych, importowanych lub stosowanych substancji niebezpiecznych, mieszanin niebezpiecznych, substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie.

- „dalszy użytkownik” oznacza osobę fizyczną lub prawną mającą siedzibę na terytorium Wspólnoty i niebędącą producentem ani importerem, która używa substancji w jej postaci własnej lub jako składnik mieszaniny podczas prowadzonej przez siebie działalności przemysłowej lub innej działalności zawodowej.

Oznakowanie substancji chemicznych i ich mieszanin

- w sposób widoczny i umożliwiający ich identyfikację
- Wszystkie, znajdujące się na danym stanowisku pracy opakowania (pojemniki, butelki itp.) muszą być oznakowane w celu identyfikacji ich zawartości

Zabronione jest przechowywanie substancji i/lub mieszaniny w jakiejkolwiek formie nieoznakowanej !!!

OZNAKOWANIE - treść etykiety

- **Ustawa z dnia 25 lutego 2011 r. o substancjach chemicznych i ich mieszaninach**
(Dz.U. 2018 poz. 143)
- **Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1272/2008 z dnia 16 grudnia 2008 r. w sprawie klasyfikacji, oznakowania i pakowania substancji i mieszanin, zmieniające i uchylające dyrektywę 67/548/EWG i 1999/45/WE oraz zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006**
(Dz. Urz. UE L 353 z 31.12.2008 ze zm.)

OZNAKOWANIE - treść etykiety

Substancja lub mieszanina zaklasyfikowana jako stwarzająca zagrożenie i zawarta w opakowaniu musi być opatrzona etykietą zawierającą następujące elementy:

- ☐ nazwę, adres i numer telefonu dostawcy lub dostawców tej substancji lub mieszaniny
- ☐ nominalną ilość tej substancji lub mieszaniny w pakunkach udostępnianych ogółowi społeczeństwa, chyba że ilość ta jest określona gdzie indziej na opakowaniu
- ☐ identyfikator produktu
- ☐ piktogramy określające rodzaj zagrożenia
- ☐ hasła ostrzegawcze
- ☐ zwroty wskazujące rodzaj zagrożenia
- ☐ odpowiednie zwroty wskazujące środki ostrożności
- ☐ sekcję zawierającą informacje uzupełniające – jeżeli dotyczy

Piktogramy – CLP (Załącznik V)

Wybuchowy

Palny

Utleniający

Gazy pod ciśnieniem

Toksyczność ostra

Żrący

CMR
Działanie uczulające
(ukł. oddechowy)
STOST (Kat 1&2)

Toksyczność ostra
kat4
Działanie drażniące/
uczulające na skórę

Niebezpieczny
dla
środowiska

... bo takie piktogramy są już nieaktualne!!!

Znaki i napisy ostrzegawcze ~~(UE obecnie obowiązujące)~~

E
Wybuchowy

O
Utleniający

F+
Skrajnie
łatwopalny

F
Wysoce
łatwopalny

N
Niebezpieczny
dla środowiska

T+
Bardzo
toksyczny

T
Toksyczny

C
Żrący

Xn
Szkodliwy

Xi
Drażniący

Zwroty wskazujące rodzaj zagrożenia (Załącznik III do CLP)

- Wcześniej były to zwroty „ryzyka” znakowane symbolem „R”, natomiast w rozporządzeniu CLP zwroty te zostały nazwane zwrotami „zagrożenia” znakowanymi symbolem „H”

Zwroty H przypisane są danej klasie i kategorii zagrożenia, opisują rodzaj zagrożenia wywołany przez substancję lub mieszaninę stwarzającą zagrożenie. Zwroty H rozpoczynające się:

- od cyfry 2**: dotyczącą zagrożeń fizycznych (np. H 222 – Skrajnie łatwo palny aerosol),
- od cyfry 3**: dotyczącą zagrożenia dla zdrowia człowieka (np. H 312 – Działa szkodliwie w kontakcie ze skórą),
- od cyfry 4**: dotyczącą zagrożenia dla środowiska (np. H400 – Działa bardzo toksycznie na organizmy wodne).

Zwroty wskazujące środki ostrożności

- **Wcześniej takie zwroty były znakowane symbolem „S”, w rozporządzeniu CLP użyto symboli „P”**

W załączniku zwroty wskazujące środki ostrożności podzielono na następujące grupy:

- ogólne zwroty wskazujące środki ostrożności:
np. P102 – Chronić przed dziećmi
- zwroty wskazujące środki ostrożności – zapobieganie
np. P234 – Przechowywać wyłącznie w oryginalnym pojemniku
- zwroty wskazujące środki ostrożności – reagowanie
np. P315 – Natychmiast zasięgnąć porady/zgłosić się pod opiekę lekarza
- zwroty wskazujące środki ostrożności – przechowywanie
np. P403 – Przechowywać w dobrze wentylowanym miejscu
- zwroty wskazujące środki ostrożności – usuwanie
np. P501 – Zawartość/pojemnik usuwać do ...

Glutaraldehyd (GHS)

Niebezpieczeństwo

Działa toksycznie po połknięciu.

Działa toksycznie przy wdychaniu.

Powoduje poważne oparzenia skóry i uszkodzenia oczu.

Może wywoływać objawy alergii lub astmy lub trudności w oddychaniu w następstwie wdychania.

Może powodować reakcję alergiczną skóry.

Działa bardzo toksycznie na organizmy wodne.

203-856-5

Dystrybutor:

XXX Polska Sp. z o.o. 01-000 Warszawa, ul. xxxxxxxx;

tel.: yyyyyyyyyyy; fax: yyyyyyyyyy

*... a co w przypadku
roztworów
roboczych,
pomocniczych itp.,
sporządzanych przez
nauczyciela na
potrzeby danego
oznaczenia
(i przechowywanych
przez określony
czas)???*

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69)

§ 29. 1. Substancje i preparaty (*obecnie: „mieszaniny”*) chemiczne umieszcza się w odpowiednich pojemnikach opatrzonych napisami zawierającymi nazwę substancji lub preparatu (*obecnie: „mieszaniny”*) oraz informującymi o ich niebezpieczeństwie lub szkodliwości dla zdrowia.

- Dowolna forma napisów (etykieta, naklejka itp.)
- Wymagane są 2 rodzaje informacji – nazwa „zawartości” oraz rodzaj stwarzanego zagrożenia

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ z dnia 26 września 1997 r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy. (Dz. U. z 2003 r. Nr 169, poz. 1650, ze zm.)

§ 103. 1. Jeżeli podczas procesów pracy występuje niebezpieczeństwo obłania pracowników środkami żrącymi lub zapalenia odzieży na pracowniku — nie dalej niż 20 m w linii poziomej od stanowisk, na których wykonywane są te procesy, powinny być zainstalowane natryski ratunkowe (prysznice bezpieczeństwa) do obmycia całego ciała oraz oddzielne natryski (prysznice) do przemywania oczu.

2. Natryski, o których mowa w ust. 1, powinny, w razie potrzeby, umożliwiać ich natychmiastowe uruchomienie samoczynne lub w inny sposób — z uwzględnieniem ograniczonej sprawności osób z nich korzystających. Natryski i urządzenia powinny być zasilane wodą nie ogrzewaną i działać niezawodnie bez względu na warunki atmosferyczne.

Natryski ratunkowe

- ❑ natryski te powinny, w razie potrzeby, umożliwiać ich natychmiastowe uruchomienie samoczynne lub w inny sposób - z uwzględnieniem ograniczonej sprawności osób z nich korzystających
- ❑ natryski powinny być zasilane wodą nieogrzewaną i działać niezawodnie bez względu na warunki atmosferyczne

Myjka
do oczu
i twarzy

Myjka
do oczu
i twarzy

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69)

§ 28. Uczniów pracujących w warsztatach, laboratoriach i pracowniach szkolnych w celu zabezpieczenia przed działaniem niebezpiecznych lub szkodliwych dla zdrowia czynników, a także ze względu na wymagania sanitarnohigieniczne, zaopatruje się w niezbędne środki ochrony indywidualnej oraz odzież i obuwie robocze.

Artykuł 31 REACH

Wymagania odnoszące się do kart charakterystyki

1. Dostawca substancji lub mieszaniny dostarcza odbiorcy substancji lub mieszaniny kartę charakterystyki sporządzoną zgodnie z załącznikiem II:
 - a) w przypadku gdy substancja lub mieszanina spełniają kryteria klasyfikujące je jako stwarzające zagrożenie zgodnie z rozporządzeniem (WE) nr 1272/2008

Czyli ogólnie zasada brzmi:

**Wprowadzasz do obrotu (płatnie lub bezpłatnie)
stwarzające zagrożenie substancje chemiczne
lub mieszaniny – dostarczasz je razem z kartą
charakterystyki!!!**

Problemy:

1. Dostarczenie (???) karty charakterystyki

Artykuł 31 rozporządzenia 1907/2006 (REACH)

8. Spis danych dotyczących bezpieczeństwa dostarcza się w nieodpłatnie w formie papierowej lub elektronicznej nie później niż w dniu pierwszej dostawy substancji lub mieszaniny.

2. Dostarczenie aktualnej (???) karty charakterystyki

Aktualna karta charakterystyki

- Artykuł 31 rozporządzenia 1907/2006 (REACH)

Dostawca substancji lub mieszaniny dostarcza odbiorcy substancji lub mieszaniny kartę charakterystyki sporządzoną zgodnie z załącznikiem II

... i w tym przypadku było jeszcze łatwo...

... dopóki trochę później nie pojawiło się:

Rozporządzenie Komisji (UE) Nr 453/2010
z dnia 20 maja 2010 roku zmieniające
rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu
Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji,
oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych
ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)

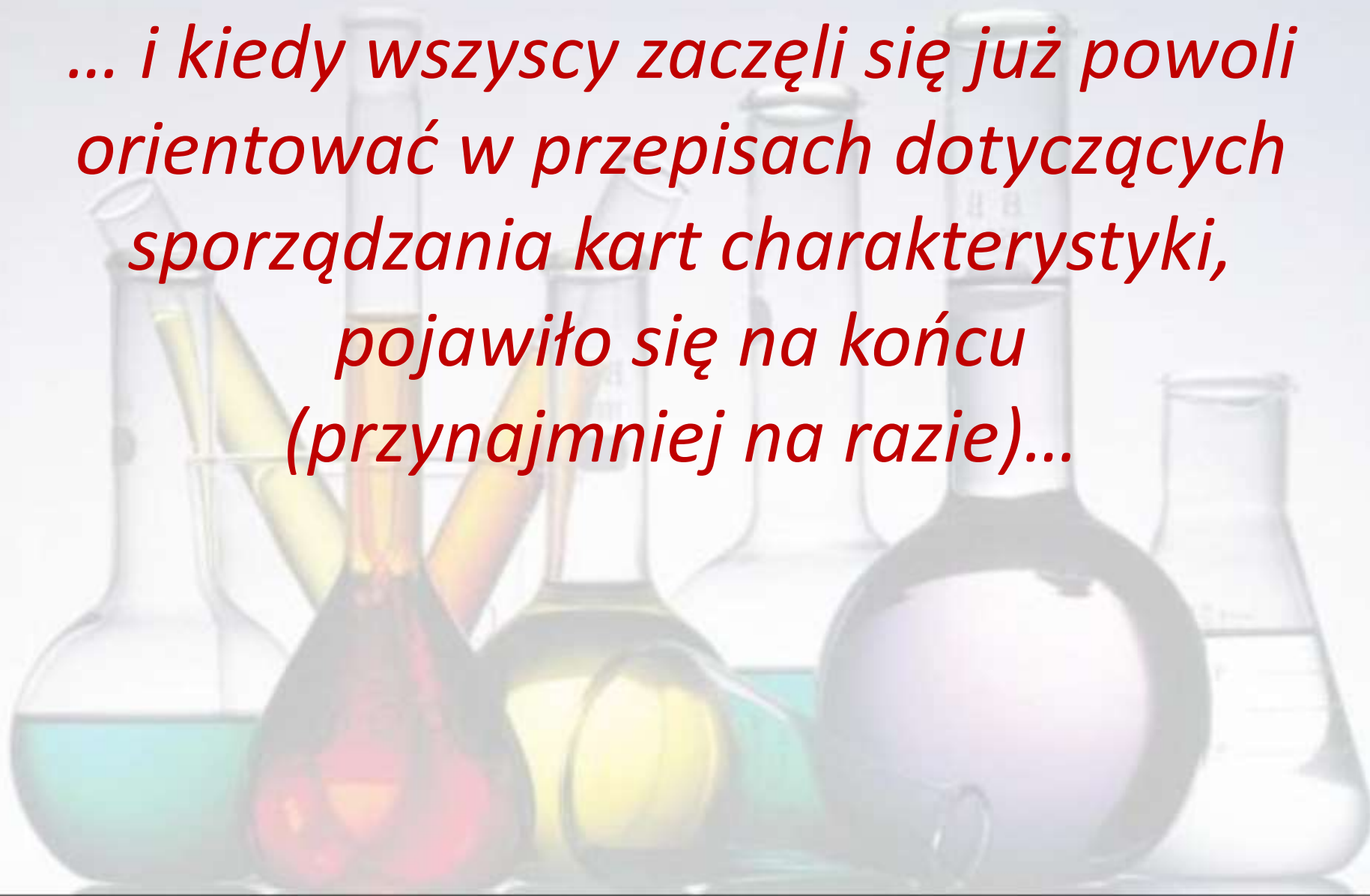
Substancje wprowadzone do obrotu przed 1 grudnia 2010 roku

- układ i treść karty charakterystyki wg załącznika nr II do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH) – **do 1 grudnia 2012 roku**

Substancje wprowadzone do obrotu po 1 grudnia 2010 roku

- układ i treść karty charakterystyki wg załącznika nr I ROZPORZĄDZENIA KOMISJI (UE) NR 453/2010 z dnia 20 maja 2010 roku zmieniającym rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)

*... i kiedy wszyscy zaczęli się już powoli
orientować w przepisach dotyczących
sporządzania kart charakterystyki,
pojawiło się na końcu
(przynajmniej na razie)...*

ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (UE) 2015/830 z dnia 28 maja 2015 r. zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1907/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie rejestracji, oceny, udzielania zezwoleń i stosowanych ograniczeń w zakresie chemikaliów (REACH)

Artykuł 1

Załącznik II do rozporządzenia (WE) nr 1907/2006, zmieniony art. 59 ust. 5 rozporządzenia (WE) nr 1272/2008 oraz rozporządzeniem (UE) nr 453/2010, zastępuje się załącznikiem do niniejszego rozporządzenia.

Artykuł 2

Bez uszczerbku dla art. 31 ust. 9 rozporządzenia (WE) nr 1907/2006 karty charakterystyki dostarczone odbiorcy przed dniem 1 czerwca 2015 r. mogą być nadal używane i nie muszą być zgodne z załącznikiem do niniejszego rozporządzenia **do dnia 31 maja 2017 r.**

Artykuł 3

Niniejsze rozporządzenie wchodzi w życie trzeciego dnia po jego opublikowaniu w Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej.

Niniejsze rozporządzenie stosuje się od dnia 1 czerwca 2015 r.

Niniejsze rozporządzenie wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich.

Karta charakterystyki składa się z 16 następujących tytułów sekcji zgodnie z art. 31 ust. 6 oraz dodatkowo ich wymienionych podtytułów, z wyjątkiem sekcji 3, w której należy uwzględnić jedynie odpowiednio podsekcję 3.1 albo 3.2:

SEKCJA 1: Identyfikacja substancji/mieszaniny i identyfikacja spółki/przedsiębiorstwa

1.1. Identyfikator produktu

1.2. Istotne zidentyfikowane zastosowania substancji lub mieszaniny oraz zastosowania odradzane

1.3. Dane dotyczące dostawcy karty charakterystyki

1.4. Numer telefonu alarmowego

SEKCJA 2: Identyfikacja zagrożeń

2.1. Klasyfikacja substancji lub mieszaniny

2.2. Elementy oznakowania → → → → → →

2.3. Inne zagrożenia

SEKCJA 3: Skład/informacja o składnikach

3.1. Substancje

3.2. Mieszaniny

SEKCJA 4: Środki pierwszej pomocy

4.1. Opis środków pierwszej pomocy

4.2. Najważniejsze ostre i opóźnione objawy oraz skutki narażenia

4.3. Wskazania dotyczące wszelkiej natychmiastowej pomocy lekarskiej i szczególnego postępowania z poszkodowanym

SEKCJA 5: Postępowanie w przypadku pożaru

5.1. Środki gaśnicze

5.2. Szczególne zagrożenia związane z substancją lub mieszaniną

5.3. Informacje dla straży pożarnej

SEKCJA 6: Postępowanie w przypadku niezamierzonego uwolnienia do środowiska

- 6.1. Indywidualne środki ostrożności, sprzęt ochronny i procedury w sytuacjach awaryjnych
- 6.2. Środki ostrożności w zakresie ochrony środowiska
- 6.3. Metody i materiały zapobiegające rozprzestrzenianiu się skażenia i służące do usuwania skażenia
- 6.4. Odniesienia do innych sekcji

SEKCJA 7: Postępowanie z substancjami i mieszaninami oraz ich magazynowanie

- 7.1. Środki ostrożności dotyczące bezpiecznego postępowania
- 7.2. Warunki bezpiecznego magazynowania, w tym informacje dotyczące wszelkich wzajemnych niezgodności
- 7.3. Szczególne zastosowanie(-a) końcowe

SEKCJA 8: Kontrola narażenia/środki ochrony indywidualnej

- 8.1. Parametry dotyczące kontroli
- 8.2. Kontrola narażenia

SEKCJA 9: Właściwości fizyczne i chemiczne

- 9.1. Informacje na temat podstawowych właściwości fizycznych i chemicznych
- 9.2. Inne informacje

SEKCJA 10: Stabilność i reaktywność

10.1. Reaktywność

10.2. Stabilność chemiczna

10.3. Możliwość występowania niebezpiecznych reakcji

10.4. Warunki, których należy unikać

10.5. Materiały niezgodne

10.6. Niebezpieczne produkty rozkładu

SEKCJA 11: Informacje toksykologiczne

11.1. Informacje dotyczące skutków toksykologicznych

SEKCJA 12: Informacje ekologiczne

12.1. Toksyczność

12.2. Trwałość i zdolność do rozkładu

12.3. Zdolność do bioakumulacji

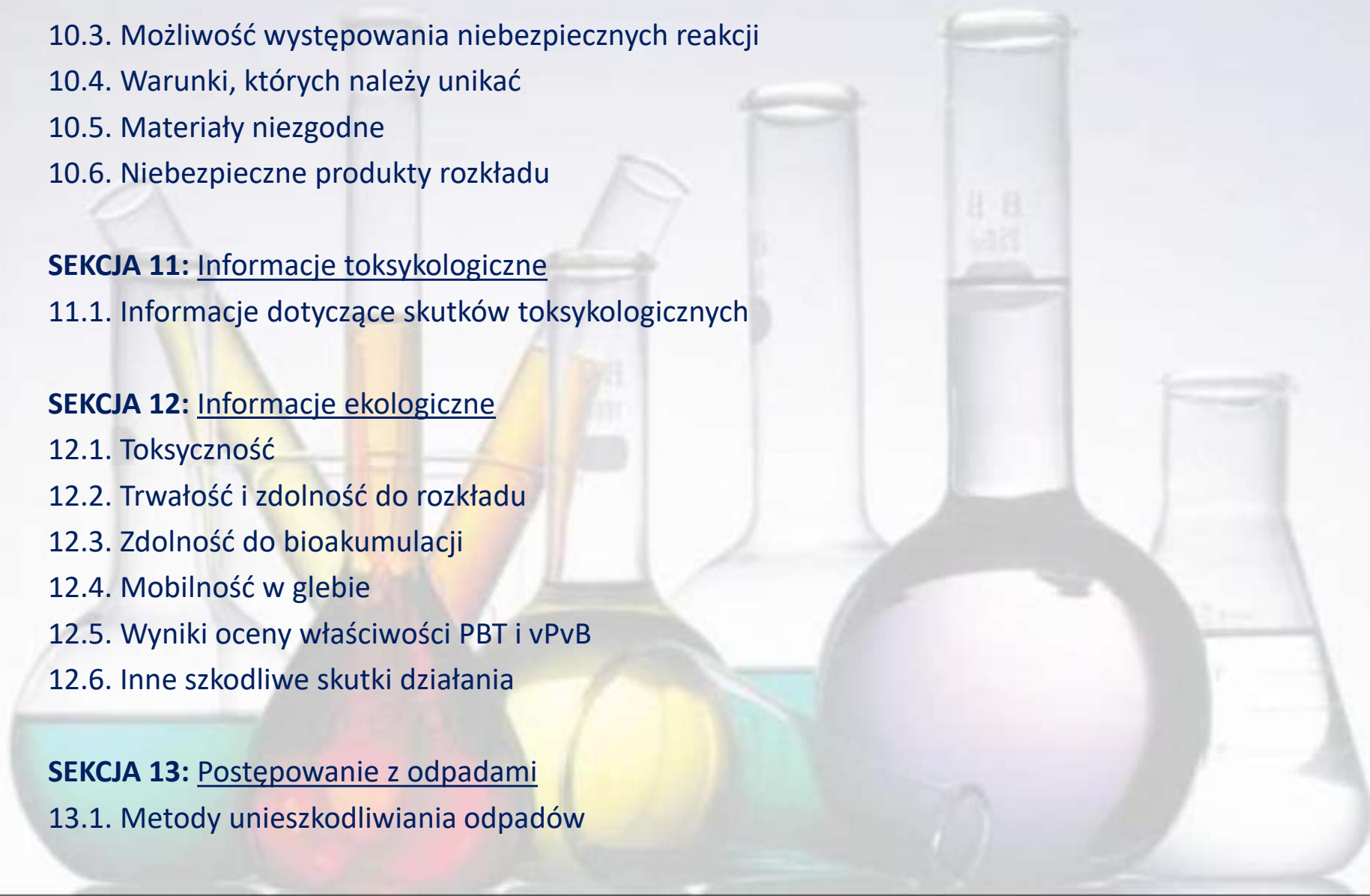
12.4. Mobilność w glebie

12.5. Wyniki oceny właściwości PBT i vPvB

12.6. Inne szkodliwe skutki działania

SEKCJA 13: Postępowanie z odpadami

13.1. Metody unieszkodliwiania odpadów

SEKCJA 14: Informacje dotyczące transportu

14.1. Numer UN (numer ONZ)

14.2. Prawidłowa nazwa przewozowa UN

14.3. Klasa(-y) zagrożenia w transporcie

14.4. Grupa opakowaniowa

14.5. Zagrożenia dla środowiska

14.6. Szczególne środki ostrożności dla użytkowników

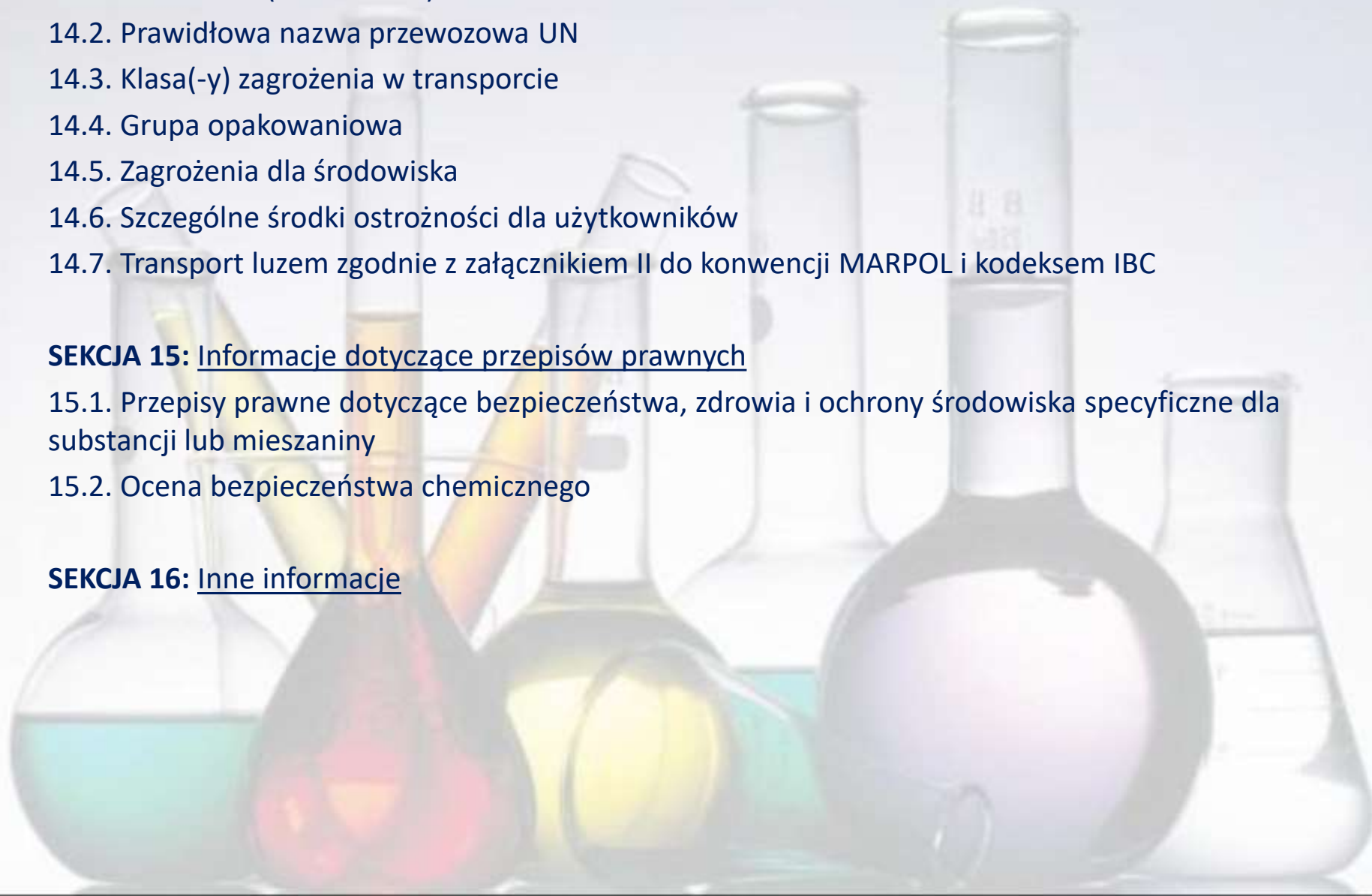
14.7. Transport luzem zgodnie z załącznikiem II do konwencji MARPOL i kodeksem IBC

SEKCJA 15: Informacje dotyczące przepisów prawnych

15.1. Przepisy prawne dotyczące bezpieczeństwa, zdrowia i ochrony środowiska specyficzne dla substancji lub mieszaniny

15.2. Ocena bezpieczeństwa chemicznego

SEKCJA 16: Inne informacje

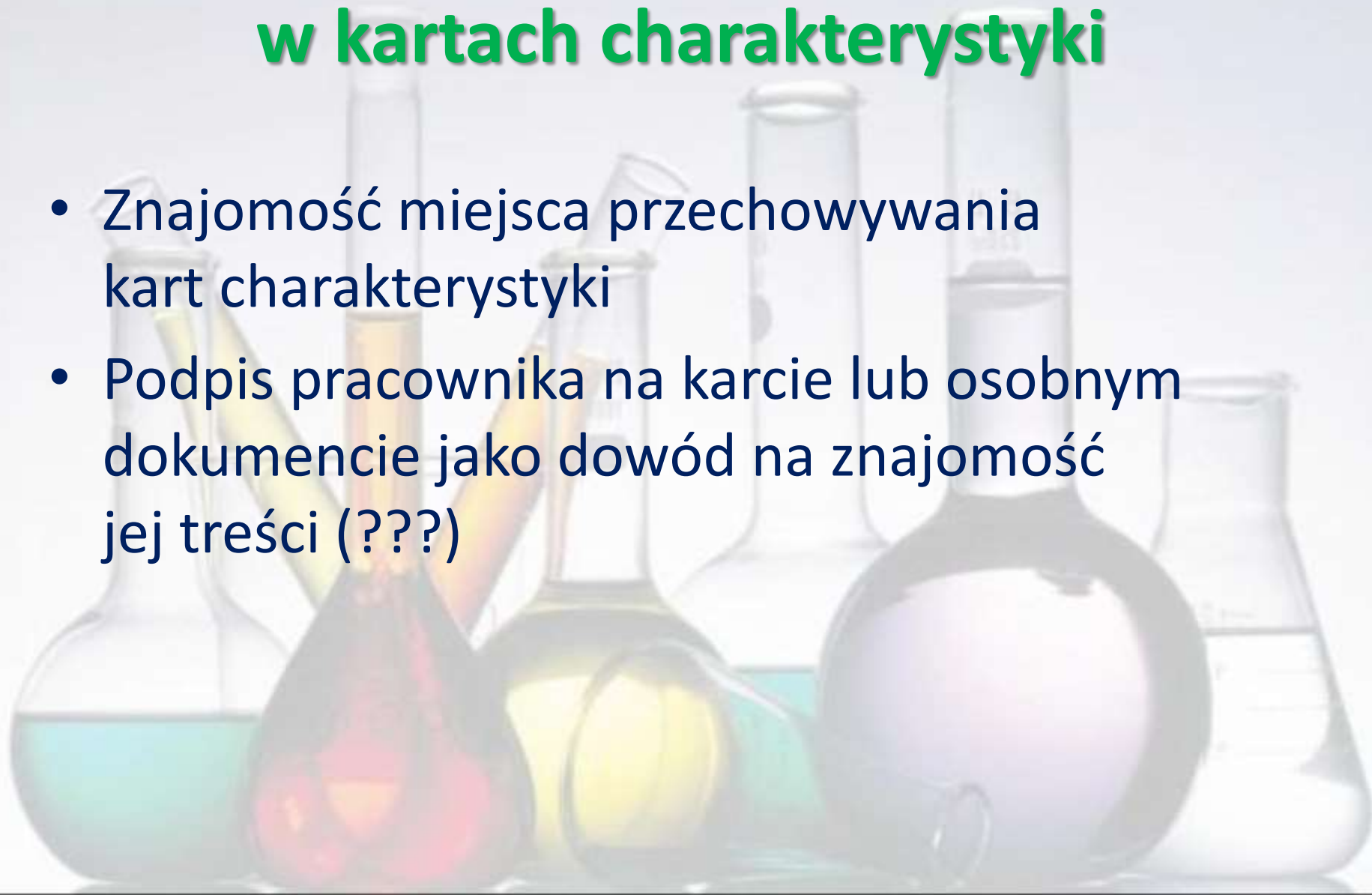
OBOWIĄZKOWO!!!

Artykuł 31 rozporządzenia 1907/2006 (REACH)

5. Kartę charakterystyki dostarcza się w językach urzędowych państw członkowskich, na terytorium których substancja lub mieszanina jest wprowadzany do obrotu, chyba że zainteresowane państwa członkowskie postanowią inaczej.

Dostęp do informacji zawartych w kartach charakterystyki

- Znajomość miejsca przechowywania kart charakterystyki
- Podpis pracownika na karcie lub osobnym dokumencie jako dowód na znajomość jej treści (???)

**Ustawa z dnia 25 lutego 2011 roku
o substancjach chemicznych i ich mieszaninach
(Dz.U. 2018 poz. 143)**

- **Art. 62.** Kto wbrew obowiązkowi nie zapewnia swoim pracownikom i ich przedstawicielom dostępu do informacji dostarczanych zgodnie z przepisami art. 31 i art. 32 rozporządzenia nr 1907/2006 w odniesieniu do substancji lub mieszanin, które stosują lub na które mogą być narażeni w trakcie swojej pracy, **podlega karze grzywny.**

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69)

§ 29. 3. Dyrektor zapewnia udostępnienie kart charakterystyk niebezpiecznych substancji i preparatów (*obecnie: „mieszanin”*) chemicznych zgromadzonych w szkole osobom prowadzącym zajęcia z użyciem tych substancji i preparatów (*obecnie: „mieszanin”*).

4. Uczniów zaznajamia się z kartami charakterystyk niebezpiecznych substancji i preparatów (*obecnie: „mieszanin”*), jeżeli substancje te są używane w czasie zajęć.

Instrukcje bhp/stanowiskowe uwzględniające informacje zawarte w kartach charakterystyki

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA PRACY I POLITYKI SOCJALNEJ w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy

§ 41 Pracodawca jest obowiązany udostępnić pracownikom do stałego korzystania, aktualne **instrukcje bezpieczeństwa i higieny** pracy dotyczące:

- ☐ stosowanych w zakładzie procesów technologicznych oraz wykonywania prac związanych z zagrożeniami wypadkowymi lub zagrożeniami zdrowia pracowników
- ☐ obsługi maszyn i innych urządzeń technicznych
- ☐ postępowania z materiałami szkodliwymi dla zdrowia i niebezpiecznymi
- ☐ udzielania I pomocy

Instrukcje bhp/stanowiskowe uwzględniające informacje zawarte w kartach charakterystyki

- 3 formy posiadanych instrukcji:
 - Osobna instrukcja dla każdej posiadanej substancji niebezpiecznej i/lub mieszaniny niebezpiecznej
 - Osobna instrukcja dla każdej grupy/kategorii stosowanej substancji niebezpiecznej i/lub mieszaniny niebezpiecznej (np. kwasy, zasady, sole, substancje żrące, substancje utleniające itp.)
 - Jedna instrukcja opisująca zasady bezpieczeństwa i higieny pracy
- **Niezależnie od formy, instrukcja (instrukcje) powinna uwzględniać informacje zawarte w kartach charakterystyki, dotyczące m.in. sposobu bezpiecznego użytkowania przechowywania (magazynowania), postępowania przy udzielaniu pierwszej pomocy.**

Przechowywanie substancji chemicznych i ich mieszanin

- instrukcje określające ich sposób składowania, pakowania, załadunku i transportu (wszędzie tam, gdzie znajdują się **magazyny** przeznaczone do przechowywania niebezpiecznych substancji chemicznych i/lub ich mieszanin)
- Informacje w instrukcji/instrukcjach zgodne z zaleceniami zawartymi w kartach charakterystyki
- Znajomość miejsca przechowywania instrukcji
- Podpis pracownika na instrukcji lub osobnym dokumencie jako dowód na znajomość jej treści
(podobnie jak w przypadku kart charakterystyki)
- stan techniczny opakowań zawierających substancje chemiczne i/lub ich mieszaniny uniemożliwiający wydostanie się zawartości opakowania na zewnątrz podczas normalnego użytkowania

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 sierpnia 2015 roku w sprawie sposobu oznakowania miejsc, rurociągów oraz pojemników i zbiorników służących do przechowywania lub zawierających substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie (Dz.U. 2015 poz. 1368)

5. 1. **Miejsca**, w których substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie są składowane w znaczących ilościach, oznakowuje się piktogramami określającymi rodzaj zagrożenia zgodnie z załącznikiem V do rozporządzenia nr 1272/2008 lub znakami ostrzegawczymi określonymi w załączniku do rozporządzenia, zawierającymi takie same symbole, chyba że odpowiednia informacja o zagrożeniach stwarzanych przez substancje lub mieszaniny jest umieszczona na opakowaniach takich substancji lub mieszanin.

2. **Magazyny**, w których są składowane różnorodne substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie, mogą być oznakowane za pomocą znaku ostrzegawczego „ogólny znak ostrzegawczy – ostrzeżenie o niebezpieczeństwie”, określonego w załączniku do rozporządzenia.

Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 25 sierpnia 2015 roku w sprawie sposobu oznakowania miejsc, rurociągów oraz pojemników i zbiorników służących do przechowywania lub zawierających substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie (Dz.U. 2015 poz. 1368)

6. 1. Znaki ostrzegawcze lub piktogramy, o których mowa w § 5: 1) umieszcza się w pobliżu miejsca składowania substancji stwarzających zagrożenie lub mieszanin stwarzających zagrożenie lub w miejscu wejścia na zagrożony teren, w szczególności na drzwiach pomieszczenia, w którym są składowane substancje stwarzające zagrożenie lub mieszaniny stwarzające zagrożenie;
- 2) jeżeli jest to możliwe, umieszcza się na wysokości linii wzroku, z uwzględnieniem występowania wszelkich przeszkód pomiędzy znakiem ostrzegawczym lub piktogramem a osobą patrzącą, zarówno przy wejściu na zagrożony teren, jak i w najbliższym otoczeniu danego zagrożenia, w miejscach dobrze oświetlonych, łatwo dostępnych i widocznych;
- 3) wykonuje się z materiałów odpornych na warunki atmosferyczne;
- 4) mają wymiary, barwy oraz właściwości gwarantujące ich czytelność i zrozumienie.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 grudnia 2002 roku w sprawie bezpieczeństwa i higieny w publicznych i niepublicznych szkołach i placówkach (Dz.U. 2003 nr 6 poz. 69)

§ 29. 2. Substancje niebezpieczne (*obecnie: „stwarzające zagrożenie”*) i preparaty (*obecnie: „mieszaniny”*) niebezpieczne (*obecnie: „stwarzające zagrożenie”*) w rozumieniu przepisów o substancjach i preparatach (*obecnie: „mieszaninach”*) chemicznych przechowuje się w **zamkniętych pomieszczeniach** specjalnie przystosowanych do tego celu.

Ocena ryzyka zawodowego

- wymagania prawne:

Artykułem 226 Kodeksu pracy ustawodawca nałożył na pracodawcę obowiązek określenia ryzyka zawodowego, jakie wiąże się z pracą na danym stanowisku. Przy pracach związanych z obecnością w środowisku pracy niebezpiecznych czynników chemicznych pracodawca ma obowiązek dokonać również oceny ryzyka zawodowego związanego z tymi czynnikami.

Definicje pojęć oraz elementy, które należy uwzględnić w ocenie ryzyka zawodowego związanego z obecnością niebezpiecznych substancji chemicznych i ich mieszanin zawarte są w ***Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 30 grudnia 2004 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny pracy związanej z występowaniem w miejscu pracy czynników chemicznych*** (Dz. U. z 2016 r., poz. 1488).

Definicje:

Substancje chemiczne – pierwiastki chemiczne i ich związki w takim stanie, w jakim występują w przyrodzie lub są uzyskiwane w procesie produkcyjnym, z wszelkimi dodatkami wymaganymi do zachowania ich trwałości oraz wszelkimi zanieczyszczeniami powstałymi w wyniku zastosowanego procesu, wyłączając rozpuszczalniki, które można oddzielić bez wpływu na stabilność i skład substancji.

Mieszanina chemiczna – mieszanina lub roztwór składający się z dwóch lub większej liczby substancji.

Substancje niebezpieczne – substancje stwarzające zagrożenie dla zdrowia człowieka lub środowiska, zaklasyfikowane co najmniej do jednej z następujących kategorii: *bardzo toksyczne, toksyczne, szkodliwe, żrące, drażniące, uczulające, rakotwórcze, mutagenne, działające szkodliwie na rozrodczość, łatwo palne, wysoce łatwo palne, skrajnie łatwo palne, o właściwościach utleniających i wybuchowych, niebezpieczne dla środowiska.*

Czynnik chemiczny – każdy pierwiastek lub związek chemiczny, w postaci własnej lub w mieszaninie, w stanie, w jakim występuje w przyrodzie, a także w stanie, w jakim jest wytwarzany, stosowany lub uwalniany w środowisku pracy, w tym podczas usuwania odpadów, w trakcie każdej pracy, niezależnie od faktu czy jest lub nie jest wytwarzany celowo, lub jest albo nie jest wprowadzany do obrotu.

Czynnik chemiczny stwarzający zagrożenie – czynnik chemiczny sklasyfikowany jako substancja lub mieszanina niebezpieczna z wyjątkiem niebezpiecznych wyłącznie dla środowiska; przez pojęcie to należy rozumieć także każdy czynnik chemiczny oraz pył, dla którego są ustalone wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń (NDS).

Uwzględniając powyższe definicje, stosowane w szkole odczynniki chemiczne (stanowisko nauczyciela chemii), środki czystości (stanowisko sprzątaczk) oraz farby i lakiery (stanowisko konserwatora), jeżeli zostały sklasyfikowane jako stwarzające zagrożenie, powinny zostać uwzględnione w szczegółowej ocenie ryzyka zawodowego!!!

OCENA RYZYKA ZAWODOWEGO

3 aspekty!!!

- 1. Określenie na co narażony jest pracownik!**
- 2. Udokumentowanie ww. narażenia
(wraz ze sposobem zapobiegania)!!**
- 3. Wprowadzenie ww.
dokumentu w życie!!!**

Dz. U. z 2016 r., poz. 1488

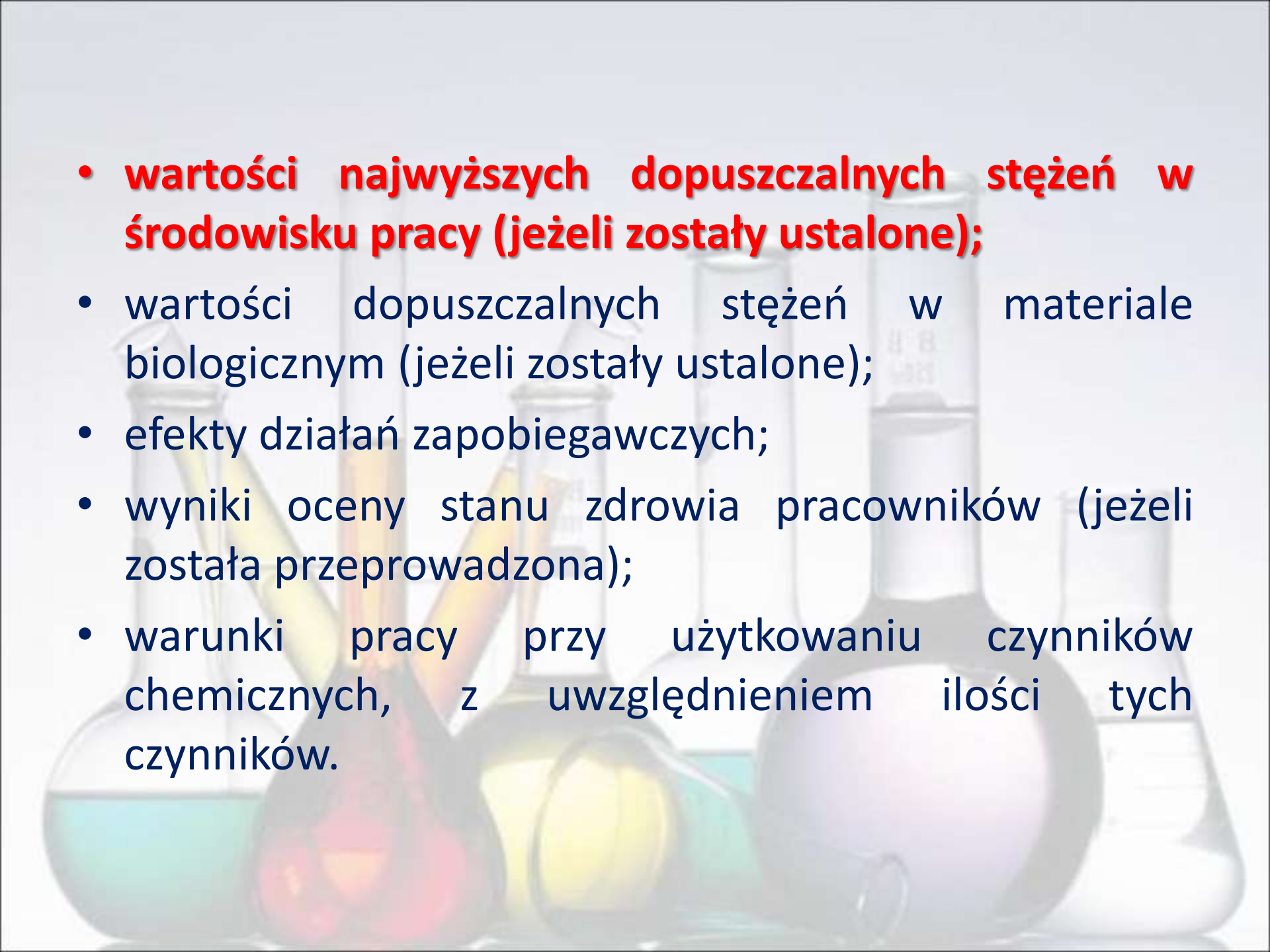
Pracodawca jest obowiązany do ustalenia, czy w środowisku pracy występuje czynnik chemiczny stwarzający zagrożenie oraz do dokonania i udokumentowania oceny ryzyka zawodowego stwarzanego przez czynnik chemiczny.

- **W przypadku** gdy rodzaj prowadzonej przez pracodawcę działalności na to pozwala, preferowanym działaniem, podejmowanym w celu wyeliminowania lub ograniczenia ryzyka, powinno być unikanie stosowania czynnika chemicznego stwarzającego zagrożenie, poprzez zastąpienie go czynnikiem chemicznym lub procesem, który w warunkach jego stosowania nie stwarza zagrożenia lub stwarza mniejsze zagrożenie dla bezpieczeństwa i zdrowia pracowników.
- **W przypadkach**, w których charakter prowadzonej przez pracodawcę działalności nie pozwala na podjęcie działań, o których mowa powyżej, pracodawca jest obowiązany do ograniczenia ryzyka do minimum przez zastosowanie środków oraz działań ochronnych i zapobiegawczych, odpowiednich do wyników oceny ryzyka zawodowego.

Ocena ryzyka zawodowego

W ocenie ryzyka zawodowego pracodawca jest obowiązany uwzględnić:

- niebezpieczne właściwości czynnika chemicznego;
- otrzymane od dostawcy informacje dotyczące zagrożenia czynnikiem chemicznym oraz zaleceń jego bezpiecznego stosowania, w szczególności zawarte w **karcie charakterystyki**, o których mowa w odrębnych przepisach;
- rodzaj, poziom i czas trwania narażenia;

-
- **wartości najwyższych dopuszczalnych stężeń w środowisku pracy (jeżeli zostały ustalone);**
 - wartości dopuszczalnych stężeń w materiale biologicznym (jeżeli zostały ustalone);
 - efekty działań zapobiegawczych;
 - wyniki oceny stanu zdrowia pracowników (jeżeli została przeprowadzona);
 - warunki pracy przy użytkowaniu czynników chemicznych, z uwzględnieniem ilości tych czynników.

**Zakładka: „Nadzór Sanitarny”
„Oddział Higieny Pracy”**

Aktualności i komunikaty	Kierownictwo	Laboratoria	Nadzór Sanitarny	Promocja / Zdrowie	Oferta badań	Kontakt
Oddział Higieny Żywności, Żywności i Produktów Użytku	Oddział Higieny Komunalnej		Oddział Epidemiologiczny i Statystyki		Oddział Higieny Pracy	
Zadania Oddziału	Zadania Oddziału		Zadania Oddziału		Zadania Oddziału	
Akty prawne	Akty prawne		Akty prawne		Akty prawne	
Żywność	Laboratoria uprawnień do badania wody		ChOROBY zakaźne		Zadania kontrolne	
Materiały do kontroli z żywnością	Obiekty w/w kagów?		Encyklopedia		Czynności związane ze środowiskiem pracy	
Kosmetyki	Jakieś wody w basenach		Zakazanie sprzedaży		ChOROBY przenoszone (zakaźnik choroba)	
Suplementy diety	Woda do spożycia		PNI do poleceń		PNI do poleceń	
PNI do poleceń	Edukacja					
	PNI do poleceń					
Oddział Zapobiegawczego Nadzoru Sanitarnego	Oddział Oświaty Zrównowagi i Promocji Zdrowia z Higieną Dietą i Aktywnością		Oddział Higieny Radiacyjnej			
Zadania Oddziału	Zadania Oddziału		Zadania Oddziału			
Sprawy zakażeń w GUS	Akty prawne		Akty prawne			
Lista rekomendacji	Zagrożenia profilaktyczne		Przeglądanie i zakażenia opor			
PNI do poleceń			Wykazanie zgód			
			PNI do poleceń			

DZIĘKUJĘ

ZA

UWAGĘ

